

David Livingstone

Exploratorul și misionarul Africii

Janet & Geoff Benge

*David
Livingstone*

Exploratorul și misionarul Africii

Traducere de Constantin Roman

Copyright © 1999 Geoff & Janet Bengé
Cartea a fost publicată în limba engleză cu titlul *David Livingstone: Africa's Traiblazer*, la YWAM Publishing, a ministry of Youth With A Mission,
P.O. Box 55787, Seattle, WA 98155, SUA.
Toate drepturile rezervate.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

David Livingstone: Exploratorul și misionarul Africii
de Janet și Geoff Bengé

Copyright © 2025 Casa Cărții
OP 2, CP 30
410670, Oradea
Tel.: 0359 800 333; 0728 874 975
E-mail: info@ecasacartii.ro
www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BENGÉ, JANET

David Livingstone: Exploratorul și misionarul Africii /
Janet și Geoff Bengé ; trad. de Constantin Roman. - Oradea :
Casa Cărții, 2025

ISBN 978-606-732-312-2

I. Bengé, Geoff

II. Roman, Constantin (trad.)

2

929

Traducerea: Constantin Roman
Editarea și tehnoredactarea: Timeia Pop
Coperta: Roxana Bochiș
Imaginea de pe copertă aparține YWAM Publishing și este folosită
cu permisiune.

Tipar executat de

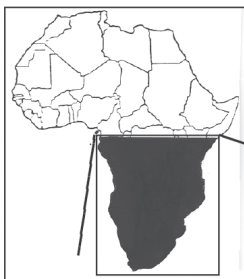
**BOOK
EXPERT**
Powered by METROPOLIS

www.book-expert.ro

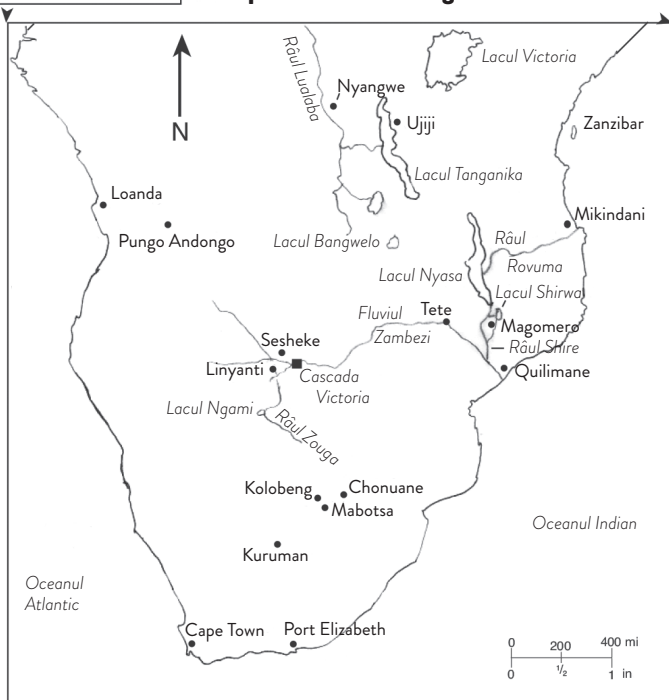
Cuprins

1. Încă în viață	7
2. Diferit de toți ceilalți	11
3. Rotten Row	21
4. Nu avea răspunsuri.	31
5. Fumul a o mie de sate.	41
6. În sfârșit, la Kuruman	49
7. Mai departe spre nord	59
8. A doua călătorie spre nord	69
9. Mabotsa	81
10. <i>Tau, tau!</i>	91
11. Un bărbat căsătorit.	101
12. Unde alții nu au semănat.	109
13. Șeful de trib Sebitoane	121
14. Oriunde își așeza capul	131
15. O rută mai ușoară către ocean	143
16. De-a lungul fluviului Zambezi	155
17. Tot mai departe, spre interior	165
18. Slujitor al umanității.	177
Bibliografie.	181
Despre autori.	182

Africa

Sutul Africii, în timpul lui David Livingstone

Capitolul 1

Încă în viață

Ceva se mișcă în tufișuri. David Livingstone se opri brusc. Deodată, văzu o coadă mișcându-se, o coadă de culoare maro cu un smoc la capăt. Privind mai atent, distinse silueta unui leu ascuns printre tufișuri. Nu era un leu mic, ci unul care cântărea pe puțin 180 de kilograme și se afla la mai puțin de trei metri distanță.

Fără să-și dezlipească ochii de la uriașul animal nici măcar o secundă, David întinse mâna peste umăr după pușca sa. Așează patul armei pe umăr și ținti drept spre ochii leului. Apăsă ușor pe trăgaci. Bum! Gura puștii explodează într-o flacără de praf de pușcă. Glonțul de plumb își atinse ținta, lovind gâtul leului.

Dar, în loc să cadă mort, leul rămase în picioare, urlând de durere. David privi uimit cum leul se ghemui pe labe și apoi făcu un salt înainte.

Pușca îi zbură din mână lui David Livingstone. Durerea îi străbătu corpul lui David când fălcile leului îi strânseseră cu putere brațul stâng, iar colții leului, ascuțiți ca briciul, îi tăiară carnea. Înainte ca David să-și dea seama ce se întâmplă, bestia îl ridică în aer și îl scutură ca o pisică ce scutură un șoarece.

Apoi îl aruncă și se năpusti din nou, prinzându-i din nou brațul cu o strânsoare ca de menghină. David simți respirația fierbinte a leului pe corpul său și saliva acestuia scurgându-se prin jacheta lui sfâșiată. Animalul își așează laba pe capul lui David, iar David simți vârful fiecărei gheare gata să-i sfâșie craniul. Prin durerea arzătoare din corp, David simțea cum inima îi bătea cu putere în piept. Era vag conștient de strigătele din fundal, dar lumea lui se redusese doar la el și la leu, iar leul câștiga. Din nou, leul îl ridică fără efort pe David în aer și-l scutură. De data aceasta, David simți cum i se sfâșie pielea și i se rup oasele.

Bum! Se auzi un alt foc de armă, iar leul îl lăasă pe David Livingstone să cadă la pământ ca pe un sac de porumb. David rămase întins pe pământ, amețit și cuprins de o durere paralizantă, apoi se rostogoli.

— Dumnezeuule, ajută-ne! strigă el când văzu leul ghemuindu-se din nou.

Nimic nu-l putea ucide? Leul se năpusti asupra lui Mebalwe, ajutorul lui David. Africanul căzu la pământ, iar leul își încleștă gura uriașă în jurul coapsei lui Mebalwe.

Bărbații din sat, care stătuseră amețiți și încremeniți în timp ce atacul avea loc în jurul lor, săriră brusc în acțiune. Cinci, zece, cincisprezece sulite fură aruncate spre leu. Leul făcu un ultim salt spre un alt bărbat, dar focurile de armă și sulitele avură în cele din urmă efectul dorit, iar leul se prăbuși mort. Acesta fu ultimul lucru de care David Livingstone își mai aminti, înainte de a-și pierde cunoștința.

Când David își reveni, cincisprezece minute mai târziu, se trezi întins pe veranda casei misiunii din Mabotsa. Colegul său misionar, Roger Edwards, era aplecat asupra lui cu îngrijorare, tamponându-i grijuliu rana cu o cârpă umedă.

Amețit, David dădu să se ridice. O durere arzătoare îi străbătu brațul stâng și tot corpul. Își aminti de zgomotul oaselor rupte și de dinții leului înfipti adânc în brațul său. Apoi, îi reveni în minte și toate celelalte detalii ale atacului. Realiză, cu surprindere, că supraviețuise. Dar Mebalwe? Supraviețuise oare? David îl apucă pe Roger Edwards de braț cu mâna dreaptă și îl întrebă de ajutorul său.

— Da, este în viață, îl asigură Edwards. Are răni adânci la picior de la mușcături, dar nu cred că are ceva rupt.

Ușurat, David se lăsă pe spate. Cel puțin nimeni nu murise încercând să-l salveze. Și, deși majoritatea oamenilor atacați de lei în sălbăticie erau uciși, el reușise cumva să supraviețuiască. Era atât de departe de Scoția, unde cele mai sălbatice animale pe care le întâlnise erau oile care pășteau pe colinele din jurul orașului Blantyre, unde crescuse. Dacă oamenii de acolo l-ar fi putut vedea acum...

Capitolul 2

Diferit de toți ceilalți

David Livingstone, în vârstă de doisprezece ani, își ținu respirația în timp ce aștepta răspunsul tatălui său.

— Deci, vrei să mergi în munți? întrebă domnul Livingstone, mângâindu-și barba. Să vedem. Care a fost versetul pe care l-ai învățat azi-dimineață la școala duminicală, David?

— Matei, capitolul patru, versetul patru. „Este scris: «Omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu»”, răspunse David cu încredere.

— Foarte bine, fiule, spuse tatăl său, mângâindu-i părul castaniu deschis.

Apoi, întorcându-se către bunicul Livingstone, care stătea într-un scaun de lemn cu spătarul drept, în colțul camerei slab luminate, adăugă:

— Desigur, este un verset ușor pentru David. El putea recita întregul Psalm 119 când avea nouă ani. A primit o Biblie nouă pentru efortul său.

David simți că roșește. Tatăl său nu-l complimenta nicio dată direct și nu-i spunea că era mândru de el, dar îi plăcea să le povestească altora despre realizările lui David.

— Putem pleca, tată? Te roog! îl imploră Charles, fratele mai mic al lui David.

— Puțin aer curat nu le poate face rău băieților în ziua Domnului, interveni bunicul Livingstone, care locuia într-o cameră cu două etaje mai jos. La urma urmei, băieții sunt închiși de dimineața până seara în fiecare zi. Flăcări au nevoie să iasă în aer liber, să simtă parfumul de iarbă neagră*. Când eram băiat, mi-am trăit toată viața în aer liber. Încă pot să închid ochii și să văd stâncile negre ale insulei Ulva și să simt mirosul focurilor de turbă pe care le aprindeam pentru a ne încălzi în nopțile în care țineam oile la păscut în pășunile înalte.

David se uită cu disperare spre tatăl său. Dacă bunicul său începea să povestească despre copilăria sa în munții scoțieni, nu se știa cât timp David și cei doi frați ai săi ar fi rămas închiși în casă.

Din fericire, tatăl lui David părea să înțeleagă situația.

— Am să pun la fiert un ceai, din ceaiul nou care tocmai a sosit din China și o să stăm puțin de vorbă, în timp ce băieții se duc afară să se joace, spuse el. Apoi, întorcându-se către John, fratele lui David mai mare cu doi ani, adăugă: Întoarceți-vă înainte să se întunece și purtați-vă frumos dacă întâlniți pe cineva pe drum.

— Așa vom face, tată! răspunseră cei trei băieți în cor, în timp ce ieșeau în fugă pe ușă.

În timp ce David alerga pe drumul pietruit care ducea din Blantyre spre zona rurală din preajma orașului, simțea cartea lovindu-l pe picior. Gândul la ceea ce-l aștepta îl făcea să alerge mai repede.

* *Calluna vulgaris*, numită și „iarba neagră”, este un arbust pitic originar din Irlanda, veșnic verde, cu frunze mici, liniare și cu flori roz sau violet-pal, care apar din mijlocul verii până în toamnă (n.tr.).

În cele din urmă, abia respirând, cei trei frați se prăbușiră în locul lor preferat, un platou luxuriant și înverzit, situat pe versantul unui deal, la aproximativ o sută de metri deasupra orașului. De jos, băieții puteau vedea Blantyre și șirurile sale de blocuri dărăpănate de locuințe din cărămidă. Puteau vedea și râul Clyde care șerpuia prin oraș și, pentru că era o zi foarte senină, până și orașul Glasgow era vizibil, la treisprezece kilometri în depărtare.

— Uite, văd Shuttle Row. Care e camera noastră? întrebă Charles, așezându-se lângă David.

— Camera noastră e de cealaltă parte a fabricii, răspunse David, privind rândul sumbru de clădiri din cărămidă care flancau imensa fabrică de bumbac.

Cei trei băieți stătură unul lângă altul câteva minute, admirând priveliștea. David era mereu fascinat să se afle la înălțime și să privească lumea de sus.

— Hai să mai alergăm puțin, spuse Charles, întrerupând gândurile lui David.

— Nu acum, răspunse David, dezlegând șnurul pe care îl înfășurase în jurul tivului de la pantaloni și scoțând cu grijă cartea din cracul pantalonului.

Charles rămase cu gura căscată.

— Nu ai voie să citești asta, spuse el. Tata ți-a interzis.

— Nu e nimic rău în asta și, dacă știi ce e bine pentru tine, o să-ți ții gura, răspunse David.

— Haide, Charles, să-l lăsăm pe David să citească. O să-ți dau un avans, apoi o să fug să te prind, spuse John.

Cei doi băieți fugiră mai departe pe deal, iar David se întinse pe burtă în iarba moale și deschise cartea *Culpepper's Herbal*. Cartea conținea rânduri întregi de desene cu plante. Tulpina, frunzele, floarea și semințele fiecărei plante erau redată cu detalii meticuloase, iar sub fiecare desen se afla

denumirea științifică a plantei. David studie cu atenție imaginile și în curând se pierdu în paginile cărții. Pe unele dintre plante le recunoștea din plimbările sale pe dealuri. Una sau două dintre ele creșteau chiar în jurul clădirii în care familia lui închiriasse un apartament cu o cameră, dar multe dintre plante îi erau necunoscute. Și-ar fi dorit să le poată vedea, să le culeagă frunzele și să le preseze pentru colecția sa, deși știa că acest lucru era puțin probabil. De fapt, era puțin probabil să se îndepărteze vreodată mai mult de un kilometru sau doi de locul în care se născuse și crescuse. Puțini oameni reușeau asta. De fapt, David nu ajunsese niciodată la Glasgow. Odată, când David ceruse să fie dus acolo în vizită, tatăl său îl întrebase pur și simplu de ce ar vrea să meargă într-un oraș plin de fum și mizerabil ca acela. Tatăl său nu părea să împărtășească dorința lui David de a vedea lucruri doar de dragul de a le vedea. Dar, totodată, tatăl său nu putea înțelege nici de ce era atât de important să citești o carte de botanică. Pentru David însă, era atât de important, încât era dispus să riște să fie pedepsit pentru că nu respecta instrucțiunile clare ale tatălui său de a nu citi o astfel de carte.

Lui David îi era greu să accepte că tatăl său nu voia să audă nimic despre știință. Ca mulți oameni la începutul secolului al XIX-lea, tatăl său credea că știința și religia erau incompatibile. Domnul Livingstone susținea că era împotriva legilor lui Dumnezeu să te întrebi de ce lucrurile erau așa cum erau sau să încerci să descoperi mecanismele interne ale plantelor sau animalelor. I-a spus lui David de multe ori că oamenii ar trebui să fie fericiți cu lucrurile așa cum le-a creat bunul Dumnezeu și să nu se preocupe de ce și cum.

Dar David nu era mulțumit să accepte lucrurile așa cum erau, iar asta-l făcea diferit de toți cei pe care-i cunoștea. La fabrica de bumbac Monteith & Co., unde el și fratele său John

lucrau paisprezece ore pe zi, șase zile pe săptămână, era o ciudățenie de care ceilalți copii râdeau. Munca lui era destul de obișnuită. David era legător, iar pentru fiecare țesător erau trei legători. Un legător era o persoană tânără, băiat sau fată, care alerga sau se târa între războaiele de țesut zgomotoase, căutând firele rupte. Sarcina legătorului era să lege rapid firele rupte înainte ca acestea să facă o ruptură în țesătură. Dacă legătorul nu era suficient de rapid, țesătura avea un defect. Când se întâmpla acest lucru, țesătorul lovea legătorul peste spate cu o curea de piele. Era o muncă grea, iar zgomotul războaielor de țesut, șuieratul aburului și scrâșnetul mașinilor făceau imposibilă conversația. Așa că David își petrecea timpul citind o carte. O așeza deschisă pe un balot de bumbac și, ori de câte ori avea câteva secunde libere, arunca o privire asupra ei și citea o propoziție. Acest lucru îi dădea ceva la care să se gândească în timp ce lucra și până când putea citi următoarea propoziție.

Ceilalți legători aruncau mosoare goale de la bumbac în cartea lui David, râzând și felicitându-se unii pe alții când nimereau coperta și aruncau cartea în aer. Când David era mai mic, le striga insulte. Acum, că avea doisprezece ani, zâmbea și continua să lucreze.

Din fericire, tatăl mamei lui David, bunicul Hunter, locuia în apropiere. David moștenise de la el pasiunea pentru lectură și, deși nu era un om bogat, bunicul Hunter avea o colecție mare de cărți. Îi împrumuta cărți lui David și nu-i spunea domnului Livingstone când David împrumuta o carte de știință pentru a o citi. David citea și alte cărți. De fapt, tocmai începuse să învețe latina.

În perioada în care bunicul lui David, Livingstone, s-a mutat de la țară la Blantyre, guvernul britanic a adoptat o lege care obliga fabricile și morile să ofere educație școlară tuturor

copiilor sub doisprezece ani pe care-i angajau. Proprietarii fabricii în care lucrau David și John, fratele său, au respectat legea. Cu toate acestea, legea nu specifica la ce oră trebuiau să se țină cursurile, așa că acestea aveau loc între ora opt și zece seara, după ce copiii lucraseră timp de paisprezece ore. Desigur, majoritatea copiilor erau prea obosiți pentru a putea beneficia de cursuri. Drept urmare, doar aproximativ unul din zece dintre ei a învățat să citească.

David Livingstone, care învățase să citească de la tatăl său când avea doar șase ani, era mai hotărât decât un elev obișnuit. Se forța să rămână treaz, nu numai pentru cursuri, ci și pentru a citi manualele școlare până târziu în noapte. De cele mai multe ori, mama lui trebuia să-i ia cărțile și să-i stingă lumânarea. Chiar și atunci, David rămânea treaz ore întregi, gândindu-se la ceea ce citise, încercând să rememoreze cuvânt cu cuvânt.

— David, David! Vino aici! Am ceva să-ți arăt! răsună vocea lui Charles peste dealuri.

David ridică privirea din cartea de botanică și se încruntă. Soarele era departe, în vest - probabil că trecuse o oră sau mai mult de când începuse să citească. David se ridică în picioare.

— Vin! strigă el, ascunzând cartea sub braț.

— Uite ce am găsit! strigă Charles mândru, când David se apropie, arătând cu degetul mic și dolofan spre pământ.

David urmărea degetul fratelui său. Charles arăta spre un schelet mic, de mărimea unui șoarece.

— Ce este? întrebă Charles.

— Nu știu încă, răspunse David, aplecându-se pentru a se uita mai atent. Să vedem. Este o pasăre sau un animal? întrebă el, întorcându-se spre fratele său mai mic.

Charles ridică din umeri.

— Cum putem să ne dăm seama? întrebă el.

— Păi, să ne gândim la ceva ce are o pasăre și nu are un șoarece. Apoi vom căuta să vedem dacă acele oase sunt acolo, spuse David.

— Aripile! răspunse Charles mândru. Șoarecii nu au aripi!

— E un început bun. Acum să vedem dacă putem găsi vreun os de aripă, răspunse David.

Cei trei băieți examină scheletul și ajunseră la concluzia că într-adevăr avea oase de aripă și că, prin urmare, trebuia să fie scheletul unei păsări mici, deși David nu putea spune exact ce fel de pasăre.

— Mă duc să caut alt schelet! strigă Charles, fugind.

David zâmbi. Nu îndrăzni să-i spună lui Charles că ceea ce tocmai făcuseră se numea „știință”. Era atât de multă știință de descoperit în lume, iar lui David îi părea foarte rău că era ceva atât de necreștinesc să te gândești la asta și s-o urmărești.

După-amiaza trecu repede și, în scurt timp, frații alergau pe deal în jos, spre Shuttle Row. Tatăl lor avea o regulă strictă în ziua de duminică: oricine venea acasă după apusul soarelui trebuia să petreacă noaptea dormind afară, pe pragul ușii. Deoarece toți cei trei băieți înduraseră această pedeapsă de mai multe ori, doreau neapărat să ajungă la timp.

Când ajunseră acasă, bunicul Livingstone încă povestea și bea ceai.

— Au venit acasă! Băieții au venit acasă, mamă! strigă Janet, în vârstă de șapte ani, evident încântată că frații ei se întorseseră.

David o mângâie pe Janet pe cap și o gădilă pe micuța Agnes.

— Lepădați-vă hainele și vă voi turna o ceașcă de ceai! spuse doamna Livingstone, întinzând mâna după ceainicul uriaș de cupru care atârna deasupra șemineului. Turnă trei cești de ceai fierbinte și adăugă două linguri de zahăr în fiecare. Le dădu câte o ceașcă celor trei fii ai săi.

David inspiră adânc aroma ceaiului.

— Este noul amestec? îl întrebă pe tatăl său.

— Da, răspunse domnul Livingstone. Cred că-mi place.

David luă o înghițitură.

— Și mie, spuse el.

Domnul Livingstone zâmbi.

— Am trei saci, așa că sper să se vândă bine.

David dădu din cap. Înțelegea cât de important era pentru tatăl său să aleagă amestecuri de ceai cunoscute. Domnul Livingstone era negustor ambulant de ceai. Cumpăra saci de ceai dintr-un vagon care venea din Glasgow, îi reambala în pungi mici și străbătea Lanarkshire în lung și în lat, vânzându-le din ușă în ușă. Deși acest lucru nu-i aducea prea mulți bani pentru familia sa în creștere, îi permitea să facă singurul lucru pe care-l iubea cel mai mult. Oriunde mergea, domnul Livingstone vorbea despre Dumnezeu, se ruga pentru oameni și împărțea sute de broșuri creștine. Când se întorcea acasă în fiecare seară, le povestea copiilor toate aventurile zilei. Pentru copiii care petreceau paisprezece ore pe zi într-o fabrică fierbinte și sufocantă, erau cele mai interesante povești pe care le auziseră vreodată.

A doua zi dimineață, David se trezi împreună cu restul familiei la ora cinci. (Camera unică pe care o împărțeau cu toții făcea imposibil ca să poți dormi mai mult.) Era începutul unei alte săptămâni lungi la fabrică. După ce își mâncară terciul din boluri, David și John porniră împreună spre fabrică, alăturându-se mulțimii de alți tineri care se îndreptau în aceeași direcție. Pe drum, David se uita la ceilalți copii. Toți aveau atât de multe în comun. Toți erau săraci și fuseseră trimiși să lucreze de la o vârstă fragedă pentru a-și ajuta părinții să plătească chiria apartamentelor cu o singură cameră în care locuiau. David se întreba dacă aceasta era viața pe care

o va duce întotdeauna. Va crește și se va căsători cu una dintre fetele de la fabrică? Copiii lui vor merge pe aceeași stradă pentru a lucra în aceeași fabrică? David își putea vedea viața întinzându-se în fața lui ca rolele nesfârșite de bumbac pe care le privea în fiecare zi. Era o viață în care muncea șase zile pe săptămână, mergea la biserică duminică și mai răpea câteva minute să citească, ori de câte ori se putea.

Nici în cele mai îndrăznețe visuri ale sale, David Livingstone nu și-ar fi putut imagina cât de diferită era menită să fie viața lui.